

guin *veuré* i *veuria*; fóra una confusió grossera barrejar en aquesta qüestió les pronúncies com *vere*, inf. (o àdhuc *ja barás*) que se senten avui en el llenguatge descuidat d'alguns punts (Ribag., gent vulgar de Bna.): pronúncies relaxades, en frases fetes del parlar ràpid, de les quals ni la gent vulgar té consciència (cosa sobretot d'infants, fets de paraula no de llengua). Suposar que en el S. xv existís això fóra ben gratuït, i atribuir-ho a un escriptor com Ausiàs posaria en descreït la nostra filologia.

En IndPres. 4 i 5. La forma medieval fou quasi sempre *veem*, *v(e)ets* (fora d'aquesta contracció pròpia de l'imperatiu). Només en JoMartorell i algun altre text molt tardà dins l'E. Mj., es troben formes contractes d'indicatiu, i fins en aquest text és excepcional: «un rofià --- dix al philòsoph apartàs la sua carn, com ell volia primer rostir lo seu conill. --- —Amic --- no saps tu bé que --- qui primer és en temps, primer és en dret? —No cur de axò --- vós bé *veu* que yo tinc conill qui --- deu precehir al moltó ---»; i, a continuació: «com sereu ab lo Sr. Rey, vos plàcia supplicar-lo que vulla haver misericòrdia de mi, car ja *veu* la congoxa --- que --- ja fóra mort de fam ---» (Ag. I, 350.2f., 351.8f=Riq., 278.13f., 279.7). Això restà extraordinari, car eren formes equívokes: *veu* VIDETIS confós amb *veu* VIDET, *vèu* VIDIT i *veu* VIDE. Es restituí el hiatus *veem*, *veeu*, pertot (i després es desféu el hiatus intercalant-hi *i*, quasi pertot); fora del val., on encara avui es respecta, fins vulgarment, el hiatus medieval «ací no *u veém* aixina» (en boca d'un rústic, Canet lo Roig, 1961).

Una història en part paral·lela tingué el gerundi: en què hi hagué gran resistència a la contracció de *veent*. Encara en el S. xv, la major part dels textos, conserven *veent* amb hiatus en el gerundi o el seu equivalent participi actiu: «Lo rey moro --- venc ab ton son poder davant la ciutat de Varoÿch; lo afligit rey crestià *vehent-se* ab la sperança perduda, no sabé què pogués fer ---», JoMartorell (§ 5, Ag., 25.16); «en lo carro eminent tota la esquadra dels seus, abandonar se vergonyave» en el *Quinto Cúrcio* de 1486 (e-10-v^o). «Nós, *vehents* la gran fadrinesa nostra ---», Cròn. del Cerimoniós, 77.

El resultat fou que el tal gerundi es mantingué bisíl·lab en la major part del territori, i solament s'hi intercalà la *i*: d'on *veient*. Alguns modernament temptejaren canviar-ho en *vegent*. Potser hi hagué alguna influència de l'it. *veggendo*, però si de cas poca degué ser, car tot i que Boccaccio usa *veggendo* en el *Decam.* v, § 5, els traductors catalans de 1429, es guarden de seguir-lo o escriuen en el passatge corresponent: «*veent* la donzella ja fora» (314.15). Més aviat seria com una ultracorrecció recent dels qui en lloc de *veies*, *veiam* i el Subj. Pres. *veiem*, *veieu* del cat. central vulgar han refet les formes correctes *vegem*, *vejam*, *vegeu*, *veges*.

Fins Verdaguer havia vacillat una mica en aquest punt: havent escrit *vegent* en l'original de *Canigó*, Balari li ho va desaprovat i li recomanava amb raons que usés *vehent* i *veyent* (publicat en el vol. v de

l'Epist. Casacuberta): Verdaguer li contesta que té molta raó de renyar-lo, i no sols ho corregí així en aquell passatge sinó que no hi va tornar més. Es comprèn el seu embaràs: car la forma viva a Vic es veu que era la contracta *vent*: «y *vent-vos* tant penident ---» en unes cobles vigitanes de c. 1600 a honor de StBernat Calvó (*DAG.*). I en efecte així és com ho havia escrit en l'*Alt.*: «Com viatger al cim d'una pujada, / d'hont obira sa terra somiada, / aquí 'l bon vell sospira de dolsor; / y *vent-la* verdejar hermosa y bella, / passeja 'ls ulls, enamorat, per ella, / rejoyent sentint volar-hi 'l cor» x, 1c. Així en l'original de 1877; en una narració juvenil escrivia «s'encenen més y més cada punt, *vent* que las estrellas ---» (Inèd. Casac. I, 223).

Es veu que mantenidors barcelonins li devien desaprovat *vent*, car en l'ed. dels *Jocs Florals*, a. 1878, li imprimiren (violant el metre) *veent*, i és de creure que li diguessin els uns que havia d'usar *veyent*, altres *vegent*, d'on el pas en fals quan escriví el *Canigó*. Amb aquestes formes a penes hi ha res anàleg ni en el terreny dialectal si no és un vulgarisme val. *vežgéra* (que tinc anotat de Càrcer, 1962); encara la base d'aquest és el Subj. Pres. *veja* VIDEAT (cf. *vežge* Subj. Pres. 3, a Vilafamés, 1961).

És sabut que el val. ha estat sempre l'únic del tot refractari a la introducció de *i* en aquestes formes. En JoMartorell certament són impossibles: és un disbarat de l'ed. Riquer haver-hi posat *veient*, p. 374.14: hi havia «per ço com *veyen*», impf. 6; i també és *veyen* a la p. 383.14, i no pas *veie* com imprimeix (hi hagué oblit de la titlla de *veyē* en la princeps).

Examinades les qüestions morfològiques des del punt de vista medieval, com és justificat, en un dicc. etimològic, tractant-se d'un mot tan cabdal, és clar que ja no hi ha cap raó per fer-ho amb la gramàtica moderna, on es tracta de detalls ben coneguts de tot català culte; i que també hem d'anar amb gran parquedat en els detalls locals i dialectològics. Em limito a poques dades referents a fets poc coneguts. En particular a Ribagorça, per raó de les formes arcaïques que allà es mantenen, en bona part ben pròximes a la figura etimològica del mot. En particular la *-d-* hi sobreviu en la 4.ª i 5.ª persona del present, i en general en tota forma on va davant *é*: *bedēm* 'nosaltres veiem' a Roda (1957), a Boí (1968) i a Les Pauils (1957); a la 5.ª persona: «no *bedēu* que he d'acompanyà'l sinyó?», Beranuí (1957), id. a Les Pauils; el Subj. Impf. és *bedēs* (Boí); i si bé l'inf. per totes aquelles valls sona *veure* (o *vere*, infra), almenys a Les Pauils se sent *bedē*, si bé crec que limitat al cas en què portant un enclític, aquest atrau l'accent a la síl·laba precedent: «*bam está a bedē-la*» 'a veure-la' (1957). Propi de tot Ribagorça és l'Ind. impf. *veva*: «aquella *ke s bēba*» 'que es veia' (Lluçàs, 1957).

L'inf., com ja he anticipat, és *veure* avui pertot bàsicament. Per la influència conjunta de les dues labials que l'envolten hi ha hagut alguna tendència a labialitzar la *é*. Sobretot a Mallorca, i més que res en l'ambient de la gent rústica de la pagesia se sent sovint,